

حجاب و امنیت اجتماعی

پدیدآورده (ها) : نریمانی، سعید

علوم تربیتی :: پیوند :: تابستان 1391 - شماره 393 و 394 و 395

از 79 تا 82

آدرس ثابت : <https://www.noormags.ir/view/fa/articlepage/1026116>

دانلود شده توسط : مرکز مشاوره

تاریخ دانلود : 09/06/1398

مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی (نور) جهت ارائه مجلات عرضه شده در پایگاه، مجوز لازم را از صاحبان مجلات، دریافت نموده است، بر این اساس همه حقوق مادی برآمده از ورود اطلاعات مقالات، مجلات و تألیفات موجود در پایگاه، متعلق به "مرکز نور" می باشد. بنابراین، هرگونه نشر و عرضه مقالات در قالب نوشتار و تصویر به صورت کاغذی و مانند آن، یا به صورت دیجیتالی که حاصل و بر گرفته از این پایگاه باشد، نیازمند کسب مجوز لازم، از صاحبان مجلات و مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی (نور) می باشد و تخلف از آن موجب پیگرد قانونی است. به منظور کسب اطلاعات بیشتر به صفحه [قوانین و مقررات](#) استفاده از پایگاه مجلات تخصصی نور مراجعه فرمائید.

پایگاه مجلات تخصصی نور

www.noormags.ir

حجاب و امنیت اجتماعی

سعید نریمانی - کرمانشاه

مقدمه

آنچه سبب به وجود آمدن حجاب و پوشش برای زن شده (ماجراجو، ۱۳۸۹: ۲۸) و یکی از امتیازات ایشان در مقایسه با دیگر موجودات است؛ علاوه بر تهیه پوششی مناسب به جهت مصون داشتن وی از سرما و گرما (ضرغامی، ۱۳۸۷: حج ۱۱۶)؛ زیبایی، آراستگی و زینت اوست. مسئله حجاب به علت ارتباط با ویژگی‌های گوناگون فردی و اجتماعی انسان (علی مرتضی، ۱۳۸۶: ۲۳۰) در تمام ادیان الهی به انحای مختلف مورد تأکید قرار گرفته و از نیازهای حقیقی و مسلم است که هر چه دارای مراتبی عالی‌تر باشد بر معنویت و دینداری فرد تأثیری بیشتر و عمیق‌تر داشته و هر چه خلأ در این زمینه محسوس‌تر باشد، مشکلات و آسیب‌های سلامت، رشد و امنیت فردی و اجتماعی افزون‌تر خواهد بود (تابعی و اکبری بورنگ، ۱۳۸۵: ۲۳۸). دلایل بسیاری را در ضرورت رعایت حجاب بر شمرده‌اند که از آن جمله می‌توان به: تقویت امنیت اجتماعی، افزایش آرامش روانی جامعه، حمایت از خانواده در کارکرد جنسیتی و... اشاره کرد (محللاتی، ۱۳۸۶: ۲). اما آنچه که از میان دلایل فوق بیش از همه مدنظر قرار گرفته و سایر موارد در سایه وجود آن ظهور و بروز پیدا خواهد کرد مقوله امنیت است؛ چرا که امنیت از نیازهای

اساسی انسان است که در صورت تأمین آن بسیاری از نیازهای وی مرتفع گشته و با زوال آن آرامش خاطر ایشان از بین رفته، تشویش، اضطراب و ناآرامی جای آن را می‌گیرد. اهمیت این مؤلفه (امنیت) به حدی است که آبراهام مازلو نیز در سلسله مراتب نیازها احساس امنیت را بلافاصله پس از ارضای نیازهای اولیه قرار می‌دهد (کاهه، ۱۳۸۴: ۱۳۳). اما آنچه که باید در این زمینه مدنظر قرار گیرد این است که امنیت به خودی خود حاصل نشده و تأمین آن دست نخواهد داد مگر با توجه و رعایت مواردی چند که حجاب از جمله این موارد بوده و از این قاعده مستثنی نبوده و نیست؛ بدین جهت که رعایت آن علاوه بر تحقق احکام الهی موجبات تضمین امنیت و سلامت در دو سطح فردی و اجتماعی را نیز فراهم خواهد ساخت. بدین منظور است که اسلام حجاب را از مصادیق مهم تحقق امنیت اجتماعی در جامعه معرفی کرده و چالش‌ها، زمینه‌ها و راهبردهای بسیار مهمی را برای شکوفایی ذهن نواندیش افراد جامعه در این مورد تبیین نموده است (سلطانی‌رنانی، ۱۳۸۳: ۶۲). هدف از نگارش این مقاله علاوه بر آگاهی نسبت به دو مفهوم حجاب و امنیت اجتماعی، توضیح ارتباط میان این دو مؤلفه و نشان دادن تأثیر حجاب در تحقق امنیت اجتماعی است.

ستر (پوشاندن) تمام مواضع بدن خود به جز «وجه»، «کفین» و «قدمین» از نامحرمان هستند (حکیم پور، ۱۳۸۴: ۱۵۱).

امنیت اجتماعی

الف) معنای لغوی امنیت

واژه امنیت در فرهنگ فارسی معین به معنای: «ایمن شدن، در امان بودن و بیم نداشتن (معین، ۱۳۸۷: ۱۶۱) و در فرهنگ (انگلیسی-فارسی) آریان پور کاشانی، ترجمه واژه لاتین «Security» به معنای: ایمنی، امنیت، آزمندی، امن و امان بودن، مصونیت، خاطر جمع یا پشت گرمی، اطمینان خاطر و تأمین بیان شده است» (آریان پور کاشانی، ۱۳۸۶: ۱۲۹۸).

ب) مفهوم و معنای امنیت و امنیت اجتماعی

امنیت مفهومی به شدت ذهنی، نسبی و برساخته اجتماعی است که قدمت اندیشه در باره این مفهوم به آغاز حیات بشری و زیست اجتماعی او باز می‌گردد (درویشی، ۱۳۸۹: ۵۷) و آن را حالت فراغت از هرگونه تهدید یا حمله و یا آمادگی برای رویارویی با هر تهدید و حمله گویند که در اصطلاح سیاسی و حقوقی به صورت امنیت فردی، امنیت اجتماعی، امنیت ملی و امنیت بین‌الملل به کار رفته است. امنیت را در سطح اجتماعی (امنیت اجتماعی) حالت فراغت همگانی از تهدیدی است که کردار غیرقانونی دولت، دستگاهی، فردی یا گروهی در تمامی یا بخشی از جامعه پدید آورد (آشوری، ۱۳۸۷: ۳۹-۳۸) و آرامش و آسودگی که جامعه برای اعضای خویش (از کیا، ۱۳۸۷: ۵۶) و به کمک افراد فراهم سازد تعریف کرده‌اند که ویژگی مشخص آن (امنیت اجتماعی) مسئولیت جامعه در تکوین و برپایی آن (همان، ۵۶) اما با همکاری خود مردم است. بدین ترتیب برخورداری از امنیت در زندگی اجتماعی (امنیت اجتماعی) که از آرمان‌های دیرین بشری است به معنای ایجاد فضایی امن و به دور از تهدیدها و ناامنی‌های اجتماعی است که تحقق و تأمین آن از اهم وظایف جامعه اما با همکاری آحاد مردم و افراد است.

فواید حجاب بر تحقق امنیت اجتماعی

از جمله مصادیق امنیت که دغدغه حفظ و حراست آن همیشه احساس شده (مهدی زادگان، ۱۳۸۶: ۳۲) حجاب زن است که علاوه بر حفظ وی و گرم شدن کانون خانواده (اسلامی، ۱۳۸۴: ۶۴) به او احساس امنیت و آرامش بخشیده و مانع از دست دادن عرض و ناموس او می‌شود (مهدی زادگان، ۱۳۸۶: ۳۲). در فواید حجاب بر گسترش امنیت اجتماعی مواردی بسیار برشمرده‌اند که از آن جمله می‌توان به: مصونیت، آرامش و امنیت زن (عظیمیان

حجاب واژه‌ای عربی با معانی متعدد است؛ از جمله: پوشش، وسیله پوشاندن، حائل و... (ماهینی و خسروپناه، ۱۳۸۸: ۵۴) که در فرهنگ فارسی معین نیز به معنای: پرده، ستر، نقابی که زنان چهره خود را با آن می‌پوشانند؛ روبند و چادری که زنان سرتاپای خود را بدان پوشانند بیان شده است (معین، ۱۳۸۶: ۴۲۶).

مفهوم و معنای حجاب

فقها در علم فقه که فهم عرف از واژه حجاب بیشتر ناظر به معنای آن است؛ حجاب را «الحجاب ما تلبسه المرأة من الثياب لستر العوره عن الأجانب» یعنی حجاب لباسی است که زن برای حفظ عورت از اجانب می‌پوشد تعریف کرده‌اند. در این تعریف سه نکته قابل تأمل وجود دارد: ۱) لفظ «مرأة» که نشان می‌دهد حجاب مترادف «پوشش» زن است و تعبیر حجاب برای مردان نادرست است، ۲) مسئله‌ی «عورت» که طبق این تعریف حجاب برای پوشاندن آن به کار می‌رود و مصداق آن در مورد زن همه بدن به جز وجه و کفین می‌باشد.

۳) پوشش از نامحرم (عن الأجانب) که براین اساس پوشش زن در نماز یا در حال طواف حجاب نامیده نمی‌شود (غروی نائینی و عامری، ۱۳۸۶: صص ۴ و ۵ و ۶).

در فقه اسلامی احکام فقهی مترتب بر پوشش زنان چنان که فقها گفته‌اند مستند بر دلایل قرآنی و روایی است و زنان مکلف به

مسئله حجاب و ضرورت آن در ادیان الهی با توجه به متون کتاب مقدس و تعالیم انبیای الهی اثبات گشته و برای یک زن نه تنها محدودیت و حصار نیست بلکه همواره نشانه‌ای از تمدن و شعور فرهنگی او بوده و با تحکیم پیوندهای خانوادگی زمینه‌های توسعه بیشتر در جامعه را نیز فراهم خواهد ساخت. اسلام حجاب را علاوه بر دست یافتن به آرامش روانی، استحکام پیوند خانوادگی و احترام به زن از مصادیق مهم تحقق امنیت فردی و اجتماعی در جامعه معرفی کرده است.

سوق دادن لذت‌های جنسی از محیط کار و کادر خانواده به اجتماع و در نتیجه تضعیف نیروی کار افراد جامعه و برهم زدن امنیت اجتماعی آن می‌شود (همان، ۵۶).

مبارزه با تهاجم فرهنگی

درک رابطه میان حجاب و امنیت اجتماعی، فواید بسیار ارزشمندی را به جهت مبارزه با تهاجم فرهنگی غرب ارائه می‌دهد که می‌توان به موارد ذیل اشاره کرد:

(۱) حجاب باعث تبلیغ فرهنگ ناب اسلامی و تشویق جوانان به ازدواج موفق اسلامی می‌شود. (۲) حجاب جوانان را جهت تقویت روحیه، و حفظ آرامش درونی به جای سوق دادن به محیط فحشا و اعمال مبتذل به شرکت در فعالیت‌های هنری، ورزشی، فرهنگی و مذهبی رهنمون می‌سازد.

(۳) حفظ حجاب نه تنها باعث ایجاد امنیت اجتماعی فراگیر می‌شود، بلکه به جهت مبارزه با تهاجم فرهنگی مسئولان را از واردات کالاهای تجملی، لوازم بهداشتی و آرایشی مبتذل نهی می‌نماید (سلطانی‌رنانی، ۱۳۸۳: ۵۷). بدین ترتیب می‌توان به علل وجود حجاب و پوشش پی برد و اهمیت آن را درک نمود؛ چرا که رعایت حجاب و جلوگیری از تحریکات جنسی زمینه‌ساز رشد و تعالی افراد و ارتقای امنیت در دو سطح فردی و اجتماعی و رواج بدحجابی و بی‌حجابی تهدیدی برای سلامت دینی و اخلاقی جامعه و خانواده‌ها و از عوامل افول و زوال امنیت است. بنابراین با حجاب است که زن مسلمان امنیت پیدا کرده و در فضایی سالم به انجام مسئولیت‌ها و وظایف خویش اهتمام می‌ورزد (خامنه‌ای، ۱۳۸۱: ج ۷۸) شاید اگر اساسی‌ترین دلیل رعایت حجاب را تضمین امنیت در دو سطح فردی و اجتماعی و سلامت فرد و جامعه بیان شود سخنی به گراف نگفته باشیم که گواه این مدعا علاوه بر مطالب و نظرات فوق پژوهش تنی چند از محققین دانشگاه بقیه الله (عج) بر روی دانشجویان دختر ۹ استان کشور است که ۸۳٪ از آن‌ها حجاب را موجب امنیت و سلامت جامعه دانسته‌اند (احمدی و همکاران، ۱۳۸۹: ۹۹).

بحث و نتیجه‌گیری

مسئله حجاب و ضرورت آن در ادیان الهی با توجه به متون کتاب مقدس و تعالیم انبیای الهی اثبات گشته و برای یک زن نه تنها محدودیت و حصار نیست بلکه همواره نشانه‌ای از تمدن و شعور فرهنگی او بوده و با تحکیم پیوندهای خانوادگی زمینه‌های توسعه بیشتر در جامعه را نیز فراهم خواهد ساخت. اسلام حجاب را علاوه بر دست یافتن به آرامش روانی، استحکام

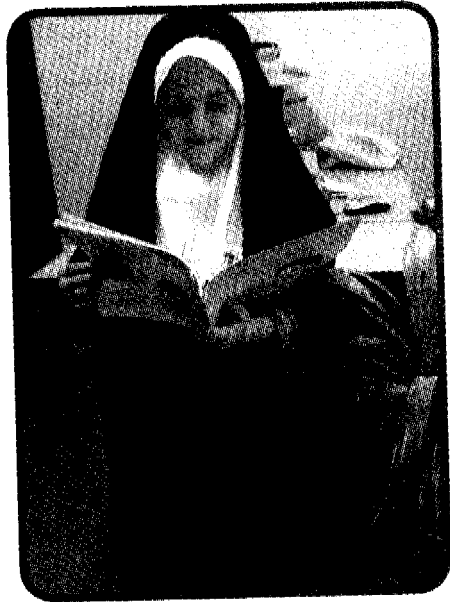
و بهشتی، ۱۳۸۸: ۹۳)، ایجاد آرامش روانی میان افراد جامعه، جلوگیری از تحریک و تهییج جنسی و خنثی نمودن لذایذ نفسانی، کاهش چشمگیر مفاسد فردی و اجتماعی، حفظ و استیفای نیروی کار، حضور معنوی زنان و مردان در محیط اجتماعی، حفظ ارزش‌های انسانی همچون عفت، متانت، مصونیت زنان در زمان‌ها و مکان‌ها و از بین بردن فشارهای اجتماعی نامشروع و مبارزه با تهاجم فرهنگی اشاره کرد (رمضان‌زاده، ۱۳۹۰: ۱۶). برای آگاهی از فواید حجاب بر تحقق امنیت اجتماعی به چند مورد آن اشاره خواهیم کرد:

ایجاد آرامش روانی در افراد جامعه

نفس آدمی دریایی از خواسته‌ها و تمایلات است. زمانی که به چیزی رغبت پیدا می‌کند همانند دریا، توفانی می‌شود و تنها راه آرام شدن جزر و مد این دریا رسیدن او به خواسته خویش است؛ لذا برای جلوگیری از چنین موقعیت مهلک و درد طاقت‌فرسایی، حجاب؛ داروی درمان‌کننده و موجد امنیت روحی است و همان‌طور که یک بانوی تازه مسلمان آمریکایی می‌گوید: «سلامت روح مرد و جامعه با نوع کیفیت پوشش زنان رابطه مستقیم و غیرقابل انکار دارد (سلطانی‌رنانی، ۱۳۸۳: ۵۶).

حفظ استیفای نیروی کار

اسلام با التفات به مسئله حجاب و پوشش زنان در محیط کار می‌خواهد که محیط اجتماع از لذت‌های ناهنجار جنسی، پاک شده و راه را به جهت حفظ نیروی قدرتمند روحی و جسمی با حضور معنوی در محل کار بگشاید؛ در مقابل بی‌حجابی و بدحجابی باعث

ازکیا، مصطفی (۱۳۸۷)، مقدمه‌ای بر جامعه‌شناسی توسعه روستایی، چاپ پنجم، انتشارات اطلاعات، تهران.

اسلامی، علی رضا (۱۳۸۴)، امنیت در قرآن، فصلنامه علوم سیاسی، شماره ۳۳، بهار.

احمدی و همکاران (۱۳۸۹)، رابطه اعتقاد به حجاب و آسیب‌پذیری فردی، خانوادگی و اجتماعی، مجله علوم رفتاری، دوره ۴، شماره ۲، تابستان.

تابعی، محمد علی و اکبری بورنگ، محمد (۱۳۸۵)، سیمای حجاب و فواید آن در عقل و نقل، فصلنامه بانوان شیعه، سال سوم، شماره ۱۰، زمستان.

خامنه‌ای، علی (۱۳۸۱)، زن ریحانه آفرینش، مجموعه دیدگاه‌های مقام معظم رهبری پیرامون زن، تهیه و تنظیم دفتر نشر آثار مقام معظم رهبری، ناشر دارالهدی، چاپ اول، تابستان.

درویشی، فرهاد (۱۳۸۹)، ابعاد امنیت در اندیشه و آرای امام خمینی (ره)، فصلنامه مطالعات راهبردی، سال سیزدهم، شماره سوم، پاییز.

رمضان زاده، معصومه (۱۳۹۰)، فلسفه حجاب و پیشینه حجاب، ماهنامه آموزشی - تربیتی برای اولیا و مربیان «پیوند»، شماره ۳۸۰، خرداد.

سلطانی رنای، مهدی (۱۳۸۳)، حجاب و امنیت اجتماعی، ماهنامه مکتب اسلام، سال ۴۴، شماره ۷.

سلطانی رنای، مهدی (۱۳۸۳)، حجاب و امنیت اجتماعی (۲)، ماهنامه مکتب اسلام، سال ۴۴، شماره ۸.

ضرغامی، آناهیتا (۱۳۸۷)، حجاب زن ایرانی در بستر تاریخ، فصلنامه بانوان شیعه، سال پنجم، شماره ۱۵، بهار.

علی مرتضی، مطهره (۱۳۸۶)، عفت، حجاب و دیدگاه‌ها، فصل‌نامه بانوان شیعه، سال چهارم، شماره ۱۱، بهار.

غروی نائینی، نهل و عامری، وحیده (۱۳۸۶)، پویایی در معنا و مفهوم حجاب، فصلنامه مطالعات راهبردی زنان، شماره ۳۶، تابستان.

عظیمیان، مریم و بهشتی، سعید (۱۳۸۸)، بررسی فلسفه و قلمروی حجاب در اسلام و آثار تربیتی آن، فصلنامه علمی - پژوهشی تربیت اسلامی، شماره ۸، بهار و تابستان.

کاهه، احمد (۱۳۸۴)، مجموعه مقالات همایش امنیت اجتماعی، جلد اول، انتشارات گلپونه، تهران.

معین، محمد (۱۳۸۷)، فرهنگ واژگان فارسی، (یک جلدی)، انتشارات فرهنگ نما، چاپ اول، تهران.

مهدی زادگان، داود (۱۳۸۶)، تأملی در چگونگی الزام پوشش، فصلنامه مطالعات راهبردی زنان، شماره ۳۷، پاییز.

محلای، محمد سرور (۱۳۸۶)، «نگاهی به یک قانده و دو استثنا در موضوع حجاب، فصلنامه مطالعات راهبردی زنان، شماره ۳۷، پاییز.

ماهینی، انسیه و خسروپناه، عبدالحسین (۱۳۸۸)، راهکارهای ترویج پوشش اسلامی در بین دختران دانشجوی، فصلنامه معرفت در دانشگاه آزاد اسلامی، سال سیزدهم، شماره ۳، پاییز.

ماجراجو، محسن (۱۳۸۹)، نیازها و حجاب دختران و زنان، چاپ دوم، گروه چاپ و نشر قدسیان، حکیم پور، محمد (۱۳۸۴)، حقوق زن در کشاکش سنت و تجدد، چاپ دوم، انتشارات نغمه نواندیش، بهار.

پیوند خانوادگی و احترام به زن از مصادیق مهم تحقق امنیت فردی و اجتماعی در جامعه معرفی و تصریح کرده زن با عنصر حجاب نه تنها به تهذیب و تزکیه نفس پرداخته و قرب الهی را فراهم می‌سازد بلکه موجبات گسترش روزافزون امنیت اجتماعی و ایجاد زمینه‌ای جهت رشد معنوی مردان را نیز فراهم می‌سازد. یکی از فلسفه‌های وجوب حجاب که از اهمیتی خاص برخوردار است عمق و معنا بخشیدن به امنیت اجتماعی است چرا که زن با ارائه زیبایی‌ها و مواضع بدن خویش به شهوت و طمع مردان دامن زده و آن را به کانونی جدی برای بروز خطر مبدل می‌سازد که این امر به سلب آرامش زن و افول امنیت اجتماعی منتهی می‌شود و بی‌شک آنچه که می‌تواند به عنوان عاملی پیشگیرنده از بروز این ناامنی عمل کند پوشش زن از چشمان گرسنه نامحرمان است که در سایه حجاب اسلامی کامل خواهد شد. بدین جهت است که اسلام حجاب را برای زن واجب و شناخت حقیقت و فلسفه آن را از جمله پایه‌های مستحکم پوشش دینی و تبلور امنیت اجتماعی معرفی کرده است. بنابراین آنچه که از مباحث یاد شده دریافت می‌شود تأثیر حجاب بر تحقق امنیت اجتماعی است؛ بدین معنی که رعایت حجاب امنیت زن را در دو سطح فردی و اجتماعی تأمین اما بی‌حجابی و عدم توجه به رعایت حجاب امنیت زنان را تحت‌الشعاع قرار داده و موجبات افول و زوال آن را فراهم می‌سازد.

منابع و مأخذ

آشوری، داریوش (۱۳۸۷)، دانشنامه سیاسی (فرهنگ اصطلاحات و مکتب‌های سیاسی)، چاپ شانزدهم، انتشارات مروارید، تهران.
آریان پور کاشانی، منوچهر (۱۳۸۶)، فرهنگ انگلیسی - فارسی، (یک جلدی)، چاپ سی و ششم، انتشارات نشر الکترونیکی و اطلاع‌رسانی جهان رایانه، تهران.